FAAM

FAAM

Harry G. de Vries

2026 Copyright © Harry G. de Vries

Omslag: gemaakt met AI

Boekontwerp: Marc Kerkhofs

Uitgegeven via Bookmundo

ISBN: 9789403950389

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, including printing, photocopying, or microfilm, without the prior written permission of the publisher.

DEEL I

Koppermaandag

Opgedragen aan Sonja Barend (1940 – 2026)

H1 – Necrologie
H2 – Koppermaandag
H3 – Cultureel Supplement
H4 – De Wonderkamer
H5 – Onno
H6 – Hans
H7 – Het Manuscript
H8 – Isa
H9 – Pelgrims
H10 – De Afwijzing
H11 – De Oogst
H12 – Het Afscheid

Hoofdstuk 1 - Necrologie

NRC Handelsblad – 22 mei 1985

Overleden: De uitgever door wie dichters zich graag de maat lieten nemen.

Terrence (Terry) de Beaufort (1925 – 1985) begon in 1946 als zetter in de drukkerij van zijn vader. Na sluitingstijd bleef hij daar regelmatig achter om zich te wijden aan datgene wat hem het dichtst aan het hart lag: zijn passie voor typografie. Terry had bovendien een neus voor goede poëzie, zijn tweede hartstocht. Hij begon daarom zijn eigen uitgeverij en maakte onverwacht snel furore in het naoorlogse literaire wereldje. Voor lezers van poëzie waren zijn uitgaven lange tijd een begrip. Auteurs hadden waardering voor zijn vernieuwende vormgeving, alsook voor zijn deskundige visie op hun werk. Dichter Jan Eijkelboom zei daarover (nadat Terry de Beaufort had voorgesteld een komma te verplaatsen in een van zijn gedichten) het volgende: "Verbaasd staarde ik naar de regels die nu op een wonderbaarlijke manier samenhang hadden gekregen - alsof hij een luciferraadsel oploste waarbij je maar één stokje mag verplaatsen."

Ondanks de veelbelovende aanloop naar een uitgevershuis dat structureel onderdak leek te bieden aan een keur van belangrijke dichters, zag de Beaufort ook een taak om de liefde voor literatuur te stimuleren onder jongeren. Zijn educatieve reeks voor het middelbaar onderwijs, met de titel 'Meneer, is dit een gedicht?', was voor menig scholier de eerste kennismaking met poëzie. De serie zocht voortdurend aansluiting bij de tijdgeest en bleef daardoor een inspirerend baken voor zowel de docent als zijn of haar leerlingen. Zo ook sportjournalist en dichter Henk Spaan. Die zei daarover: "Ik stuurde hem als scholier een gedicht van mijn hand. Zijn reactie daarop heb ik nog. Hij toonde zich een betrokken trainer. Zo een die een jonge voetballer verder kan helpen dan hij zelf ooit is gekomen als speler. Het aardige was echter dat Terry totaal geen verstand had van voetbal maar dat ik na een voorzet van hem opeens het gras rook in mijn gedicht."

De Beaufort schonk begin jaren tachtig veel originele manuscripten en proefdrukken van beroemde dichters aan het Letterkundig Museum. Ook zijn correspondentie met hen wordt er sindsdien bewaard. De schenking verschaft inzicht in zijn relatie met degenen die in hem een bescheiden literaire nestor vonden. Zelf was De Beaufort wars van *namedropping*; hij zweeg over zijn literaire contacten en verwees naar het museum als hem werd gevraagd

naar zijn omgang met dichters die een plaats hadden verworven in de officiële canon van de Nederlandse letteren.

Volgens zijn zoon Onno, die sinds enkele jaren de uitgeverij leidt, is het niet onwaarschijnlijk dat de werkkamer van zijn vader wederom verrassingen zal opleveren. Het letterkundig museum beschikt bijvoorbeeld over een mapje met de titel 'Membra Disjecti - deel II'. Het eerste deel, daarentegen, ontbreekt nog steeds in de collectie. Deze Latijnse term voor ‘verspreide fragmenten’ verwijst naar een middeleeuwse gewoonte om afgedankte boeken of kopij te recyclen als bind- of verstevigingsmateriaal. Zover ging Terry de Beaufort uiteraard niet. Interessante drukproeven of handschriften werden echter door hem bewaard. "Gewoon, voor de aardigheid," zei hij tegen verslaggevers die hem interviewden nadat er ongepubliceerde gedichten van Jacques Bloem en Adriaan Roland Holst in het mapje waren aangetroffen.

De Beaufort was een stille man die vond dat de makers van gedichten met rust moesten worden gelaten. "Gedichten moeten gelezen worden. De lezer bepaalt vervolgens of ze de moeite waard zijn om te onthouden. Anekdotes over de makers doen er niet toe," was zijn devies. Hij beschouwde zijn schenking aan het Letterkundig Museum als een 'administratieve verplichting' zonder te beseffen dat hij daarmee bijdroeg aan zijn eigen hagiografie: dat van die vriendelijke man die in de coulissen van het literaire toneel zijn ogenschijnlijk onzichtbare, alsook onmiskenbare expertise ten dienste stelde van dichters die zich door hem graag de maat lieten nemen.

Terry de Beaufort overleed aan hartfalen op vrijdag 17 mei - zijn verjaardag - in zijn vakantiewoning te Enkhuizen, in Noord-Holland. Na een afscheidsdienst in de SintFranciscus Xaveriuskerk aldaar (hij stond bekend als een vroom katholiek), werd hij bijgezet in het graf van zijn echtgenote, Catharien de Beaufort - Smeding. Zij overleed in 1970.

Onno de Beaufort teert naar eigen zeggen niet meer op de roem van zijn vader. Diens poëziereeks was de aanzet voor een bestendig aandeel van de markt voor schoolmethodes gericht op de Nederlandse letterkunde. Hij is echter geenszins van plan om weer iets te betekenen voor een nieuwe generatie dichters. ‘Heel af en toe,’ aldus De Beaufort junior, ‘krijg ik weleens een manuscript met gedichten toegezonden. De Beaufort is kennelijk nog steeds een begrip in die wereld. Mijn vader zou daar bovenop zijn gedoken. Ik niet. Aan poëzie-uitgaven houd je als ondernemer vandaag de dag niets over. Het is "liefdewerk, oud papier". Zelfs als je De Beaufort heet.’

Hoofdstuk 2 - Koppermaandag

Koppermaandaggeschenk
Aangeboden door Uitgeverij T. de Beaufort
op 6 januari 1986

Voorwoord

Deze gelegenheidsbundel is een eerbetoon aan mijn vader, Terrence de Beaufort (1925 - 1985). Het bevat nooit eerder gepubliceerd werk van vijftien dichters waarvan de namen onlosmakelijk zijn verbonden met de Nederlandse literaire geschiedenis van de afgelopen honderd jaar. Hun gedichten werden recentelijk ontdekt in zijn persoonlijke archief en geven een bewogen indruk van de faam die hij binnen de letteren genoot.

Als uitgever was mijn vader een groot pleitbezorger van *Koppermaandag*, een gildefeest voor boekdrukkers dat teruggaat tot de 15e eeuw. Het vindt plaats op de eerste maandag na 6 januari. Leerling-drukkers boden hun meesters op die dag een bijzonder werkje aan als proeve van hun vakbekwaamheid. Dergelijke *koppermaandagprenten* werden in de loop der eeuwen ook aan relaties geschonken, waarna deze traditie in de twintigste eeuw plaats maakte voor kerst- en nieuwjaarskaarten.

Ik wens u veel leesplezier en een gelukkig nieuwjaar.

Drs. Onno de Beaufort

NB – De gedichten zijn gerangschikt op het geboortejaar van de opgenomen auteurs. Voor zover er sprake mocht zijn van rechten, beroept uitgeverij T. de Beaufort zich op het citaatrecht.

I. **Willem Kloos (1859 – 1938)**
Jaren die zonder ruchtbaarheid vergleden

II. **Henriette Roland Holst – Van Der Schalk (1869 – 1952)**
Balans

III. **Jakobus Cornelis Bloem (1887 – 1966)**
Gaandeweg

IV. **Willem De Mérode (1887 – 1939)**
De Boerenzoon

V. **Adriaan Roland Holst (1888 - 1967)**
Toevlucht

VI. **Jan Greshoff (1888 – 1971)**
Luminescentie

VII. **Martinus Nijhoff (1894 – 1953)**
De Priorij van Christus te Twynham

VIII. **Jan Jacob Slauerhoff (1898 – 1936)**
Ha Bun Shu
` *Duae Artes*

IX. **Gerrit Achterberg (1905 – 1962)**
Passe-partout

X. **Ida Gerhardt (1905)**
Hermione Grammatike

XI. **Han G. Hoekstra (1906)**
Ken Uzelluf

XII. **M. Vasalis (1909)**
Wildflower

XIII. **Hanny Michaelis (1922)**
Aanwezigheid

XIV. **Jan Eijkelboom (1926)**
Patrouille te Kediri

XV. **Henk Spaan (1948)**
Het Schot van Kees Kist

I. Willem Kloos (1859 – 1938)

Dit handgeschreven sonnet (in lila inkt) maakte waarschijnlijk deel uit van een manuscript omdat er een aantekening op staat: ‘pag. 3’. De bundel waarvoor het oorspronkelijk bestemd was, heb ik niet kunnen achterhalen.

Jaren die zonder ruchtbaarheid vergleden

Jaren die zonder ruchtbaarheid vergleden,
Om liefde die in u geen weerklank vinden kon,
Hebben het hart gedempt dat lang geleden
Aansloeg bij het vinden van haar bron.

Nu eerst de tijd dit kloppend zeer komt stillen,
Na een vergeefs pogen van de geest,
Achterhaalt het wegsterven der oude grillen
Meer en meer wat nimmer is geweest.

En in dit geleidelijk vrijgestelde zwijgen
Fluistert aarzelend het nieuwe bloed,
Eerzaam, tot haar altoos teder nijgen

Cumuleert en er opnieuw toe doet
In elke slag om van de stilte weg te breken,
Ten einde zich onafgebroken vrij te spreken.

II. Henriette Roland Holst – Van Der Schalk (1869 – 1952)

In 1934 verscheen bij W.L. & J. Brusse's uitgeversmaatschappij te Rotterdam Henriette's dichtbundel *Tusschen Tijd en Eeuwigheid.* Het tweede deel daarvan, *Rondgang door het jaar,* bestaat uit zeventien genummerde verzen. Het getypte gedicht dat opdook in mijn vaders kantoor draagt de titel: 'XVIII – Balans'. Eronder staat - in haar eigen handschrift - 'Met dank, Henriëtte'. Het vers is door de gebroeders Brusse klaarblijkelijk niet geselecteerd voor opname in de voornoemde bundel van de dichteres die bekend stond als een geëngageerd socialiste. Haar Brabantse landgoed op de Oude Buisse Heide was in de jaren dertig een bekende verzamelplaats voor de *fine fleur* van de Nederlandse kunst. Ze verbleef er vaak met haar man in een pittoresk onderkomen met de naam 'Angorahoeve'.

XVIII – Balans

Vannacht heb ik bij 't raam gewaakt

Totdat de najaarsstorm zijn aftocht blies.

Mijn slaapstee bleef onaangeraakt

Als gold mij een rusteloos devies

Wakker te blijven tot het razen werd gestaakt.

Nu ik er, na een vroege schouw, voor kies

De schade die door mij is opgemaakt

Onverwijld te nemen als verlies,

Ben ik vermoeid en herstellen knechten

De orde op mijn erven en landouwen.

Zij moeten ruimen, en bomen slechten.

Ik stop met schrijven en staar naar buiten.

Waarom laat schuld aan deze getrouwen

Zich niet als een post vlotweg sluiten?

III. Jakobus Cornelis Bloem (1887 – 1966)

Mijn vader ontmoette de dichter J.C. Bloem in 1947 in Zuid-Afrika tijdens een bezoek aan diens collega in de letteren, Jan Greshoff. Tussen de bladzijden van Greshoffs ‘Kent uw Dichters!’ (Uitg. J.M. Meulenhoff, 1932) vond ik een velletje notitiepapier met een onbekend gebleven vers van de man die de Dapperstraat te Amsterdam verhief tot een metafoor voor eenvoudig geluk.

Gaandeweg

Het pad dat wij betreden,

gaat achter ons teloor.

Men treft daar niet zijn schreden

of wat men onderweg verloor.

Ik ga dus voort tot ik geraak

aan des levens randen,

waar ik de zoektocht staak

en arriveer met lege handen.